

ישראל לור, יליד רומניה, היה נער
בן ארבע-עשרה כשהגיע עם
משפחתו וקרוביו מהונגריה למחנה
ההשמדה אושוויץ.

מאושוויץ הועבר עם אביו ודודו
למחנה הריכוז בוכנוולד, ומשם
למחנה העבודה ריימסדורף.

לור עבד במפעל לייצור בגזי סינתטי מפחם לאחר שזה
הופצץ מספר פעמים.

בספר מתוארים קורותיו ותנאי העבודה המפרכים במחנה.

משפחתו של לור ניסתה במחנות: אמו, אחיו וקרוביו
נרצחו באושוויץ, אביו נפטר במחנה ריימסדורף בראשית
שנת 1945.

לור נשלח בחזרה למחנה הריכוז בוכנוולד לאחר סלקציה
שבה סימן כמוולמן, שם שוחרר בידי הצבא האמריקאי
ב-11 לאפריל 1945.

היום מתגורר ברמת מוצקין, גימלאי צה"ל, נשוי, אב
לארבעה ילדים.

תמונות של חלק מהנספים (קרובים מדרגה ראשונה)

אבי - שלמה לזר
נסטר כמחנה היכודתה 25.2.1945 ב- Rehmsdorf
נקבר בקבר המונים בעיר Altenburg
במדינת Thuringia גרמניה

אמי - רוזליה (בראון) לזר
ניספתה באוסטריה ב- 3.6.1944
עם אחי אהרון בן ה- 12

הורי - רחליה ושלמה לזר
ביום חתונתם בערך בשנת 1927 בעיר Oradea (בחונגריה Nagyvárad) ברומניה.

לנקה וישראל ברקוביץ

פרדי בראון

אווה בראון

ורה ברקוביץ

יהודה (שוחרד) וניצה ברקוביץ

APPENDIX E-S

אירן ומרנץ קסטנר

מרדכי ויהודית קסטנר

הגטו

נולדתי בשנת 1930 בעיר אורדיה מרה, בחבל טרנסילבניה אשר ברומניה. בשנת 1940, כאשר הגרמנים חילקו את אירופה מחדש, הם החזירו להונגריה את החלק הצפוני של חבל טרנסילבניה, כלל את העיר שלי. חבל טרנסילבניה היה שייך עד 1918 לאימפריה האוסטרו-הונגרית.

בחודש מרץ 1944, כאשר הגרמנים נכנסו להונגריה, מצאנו את עצמנו נטף לשלטון הונגרי אנטישמי, גם תחת שלטון כיבוש גרמני. הצבא הגרמני התמקם במבצר שקירותיו נבנו לפני כאלף שנים. הבניינים שניבנו אחר-כך בתוך המבצר שימשו את הצבא הרומני-הונגרי ועתה את הצבא הגרמני. בית החולים היהודי הוחרס והפך לבית חולים צבאי גרמני. מנהיגי הקהילה היהודית קיבלו הוראה לאסוף כלי מיטה וציוד אחר עבור בית החולים. המנהיגים עברו מבית לבית ואספו כלי מיטה. גם אמי נתנה להם. ההוראה הכללית של ההנהגה היהודית הייתה לצאת לשלטונות ההונגריים והגרמניים.

כשהגרמנים נכנסו להונגריה ב-15 למרץ 1944 והמצב התחיל להיות מסוכן ליהודים, היה לאבי מוכר הונגרי שהיה מוכן להסתיר אותי ואת אחי בן השתיים-עשרה תמורת כסף. אבל כשיצאה ההוראה בלוחות הסודעות של העיר, על הכנסת היהודים לנטו, פורסם גם שכל הונגרי שיסתיר יהודים או רכוש יהודי, יועמד למשפט מהיר ויקבל עונש כבד. המכר של אבי התחרט, ולא הוסתרנו.

אני למדתי בכיתה הרביעית בגימנסיה היהודית-אורתודוקסית. באותו בניין למדו בשתי משמרות: גימנסיה אורתודוקסית וליצאום נאולוגי. הפעולה היחידה שעשינו בבית הספר פרט ללימודים הייתה אמירת תהילים, לפי הוראתו של מחנך הכיתה. אחרי מספר ימים סיימו את הלימודים ובית הספר נסגר.

תוך שישה שבועות הגרמנים ארגנו וריכזו את היהודים בשטח קטן במרכז העיר, כאשר הונדרמים הונגריים עוזרים להם ומבצעים את עיקר העבודה והשמירה. הונדרמים היו משטרה הונגרית שהיתה מיועדת לשמירה באזורים כפריים.

אנחנו עברנו לגור בשטח הגטו, בדירה של בת דודתי איון קסטנו ברחוב ליליאום, שם התאספו רוב הקרובים. לפי התקנות היו צריכים להיות בכל חדר שישה עשר איש, כך שישנו על מיטות ועל הרצפה ובכל מקום אפשרי. במשך היום והלילה אסור היה ללכת ברחובות הגטו, רק לאחראי הבניין הותר ללכת ברחובות.

את המשמחות היהודיות אספו הונדרמים הונגריים מבית לבית. העמיסו אותם על משאיות עם נהג של הצבא הגרמני ואת המשאיות פרקו בחצר בית הכנסת הגדול, בו היו גם משרדי הקהילה היהודית. את פני האנשים קיבלו בלשים של המשטרה ההונגרית.

א
ז
ש
ז
ה
כל
ים
ות
ים
את
לא
של

1

זים
זים

מתיישב עם ו...
מתיישב בין הרגליים של השני, עד שמילאו
ר שהיה באמצע הצריף, ואז התחילו להושיב

5

אחר שהאנשים עמדו על הקרקע, ולכל אחד צרור קטן שמתור היה לו להביא, נאמר להם למסור את כל הכסף ההונגרי והזר שיש להם וכן את המטבעות: טבעות, שרשראות ושעונים. נאמר להם שאם אצל מישהו ימצאו דברי ערך שלא מסר, יהיה לו רע מאוד. אחרי שמסרו את דברי הערך והכסף (לא נעשה שום רישום) האנשים שהוררו, וכל משפחה חיפשה בגיין או דירה שיש בהם מקום נמוך. אני הסתובבתי בשטח הצר בית הכנסת מספר ימים וחזיתי לקרובים שלי שיגיעו לגטו, לעזור להם לסחוב את הצורות - כך שראיתי מה נעשה שם. היו יהודים שהסתירו דברי ערך בכל מיני מקומות מסתור בבתים שלוחם. השלטונות ההונגריים הכירו את היהודים האמידים או העשירים. הם נלקחו לתור עינויים שהוקם במחסן של מפעלי הבירה שבשטח הגטו, ושם עינו אותם עד שמסרו את מקום המסתור של דברי הערך שלהם. כך לקחו לשם את בעלה של בת דודתי, פרנץ קסטנר, שהיה בעל בית מלאכה לפרוות, ואחרי זמן מה הוא חזר עם בלשים, עלה לעליית הגג של הבית וירד עם הבילה שמשד לבלשים. הוא לא סיפר מה היה במחסן הבירה, אבל בגטו הילכו שמועות על עינויים של אנשים שלא רצו או שלא היה להם מה למסור.

בשטח הגטו הצטרפו עשרים וחמישה אלף יהודים מחזירי. בסוף מאי 1944 התחילו המישלוחים. אנחנו יצאנו עם המישלוח של התאריך 31 במאי 1944. הלכנו ברזל עד גן "רדאי" ושם עלינו על הקרונות, כאשר בכל קרון לחושים שבעים איש (ולדים קטנים לא נלקחו בחשבון). נאמר לנו על ידי קצינים הונגריים שלוקחים אותנו עד לעיר מיסקולץ, שעל יד הגבול הפולני. כאשר הרכבת הגיעה לתחנה של העיר מיסקולץ, המשמר ההונגרי עזב את הרכבת ואת מקומם תפסו חיילי אס-אס גרמניים.

לפני המלחמה, בזמן השלטון הרומני, עד שנת 1940 לאבי היתה משאית בה הפיק תבלינים: חומץ, פלפל חריף, קקאו לחנויות מכולת בעיירות ובכפרים באזור. בזמן השלטון ההונגרי נאסר על היהודים להחזיק משאית ולפיין לקח לשותפות הונגרי-נצרי שקיבל חצי מהרווחים בלי לנהוג או לעבוד.

בתקופה שלפני כניסתנו לגטו, אבי מכר את המשאית וחיינו מהכסף שקיבל עבודה. הוא ניסה לעבוד בתיווך למכירת אופנועים. אמי היתה עקרת בית. בזמן המלחמה, גם במצב של מחסור במצרכי יסוד, דאגתה העיקרית היתה שאני ואחי הקטן נלמד בבית ספר ואחר הצהריים נלמד בחדר לימודים יהודיים.

לפני כניסתנו לגטו, גרנו בהצר עם דירות להשכרה שבה היו שבעה דיירים. חמישה דיירים היו משפחות יהודיות ושתי משפחות מעורבות. באחת הבעל יהודי ובשנייה האישה יהודייה.

באחת הדירות גרה אישה יהודייה עם בתה בת החמש. בעלה היה כפולגות עבודה של יהודים בחזית הרוסית. כאשר יצאה ההוראה מטעם שלטונות ההונגריים על חובת ענידת טלאי צהוב שאורך צלעותיו חייב להיות שישה סנטימטר ותמור על הגבדים על ידי כל יהודי מעל גיל שש - אישה זאת תפרה טלאי צהוב גם על בגדי בתה בת החמש. אמי שאלה אותה מדוע תפרה לבת

APPENDIX F-3

שלה סלאי גהוב, שהרי אינה חייבת לעמוד אותו בשל גילה, ענתה האישות ש"גם הבת שלי יהודייה". שלושתם ניספו. אחרי המלחמה בעלה של האישות חזר מהחזית הרוסית, מנשתי אותו אחרי שחזרתי מגרמניה. כשסיפרתי לו את הסיפור על הטלאי הזהוב - הוא בכה. אני הייתי העד האחרון שפגש את אשתו ובתו ושיכול היה לספר על קורותיהן לפני שניספו.

ביקור במוזיאון היהודי בבודפשט בהונגריה - 17.8.1999

במוזיאון היהודי בבודפשט הונגריה, תלמי על הקיר צילום מוגדל של קטע מעיתון הונגרי שנדפס בעיר Nagyvárad (נְיוּוֹאֹרְד) (היום Oradea-Mare ברומניה) מתאריך 3.5.1944. הצילום מורה על הכנסת כ-30,000 יהודים בעיר לגטו. מנטו זה נלקחה משפחתי לאושוויץ (כולל אני - ישראל לור László).

הרובם הקטע מהונגריה לעברית

"התחילו את העברת היהודים מג'ווארד"

נְיוּוֹאֹרְד. 3 במאי. ראש העיר הודיע על לוחות המודעות שאת היהודים בעיר מעבירים לשטח סנד, באזור בית הכנסת האורתודוכסי. באופן כללי, באזור חחנת כיבוי האש, השוק הגדול והשדה - Komendás יגורו מעכשיו יהודים. את הגטו תקיף נדר בגובה שני מטר, החלונות כלפי העיר יסגרו בקרשים. מהגטו אפשר לצאת בין השעות חשע לעשר. Gyurgyalok סגן ראש העיר, מינה ועדה של חמישה שותפל בעניות של כשלושים אלף יהודים. כפי הנראה תוך ארבעה ימים אפשר לבצע את ההעברות. בעלי הבתים הלא יהודיים בשטח הגטו, בית מלאכה או חנויות, יקבלו סידור במקום אחר. המודעה מוכירה לכל אלה ששומרים על רכוש בעל ערך, שתוך שלושה ימים עליהם להתייצב לפני השלטונות, אחרת יפועלו נגדם מעולת הגמול.

א
לי
וש
ס,
תה
צה
וכל
שים
ריות
שים,

את
וד
לא
ה של

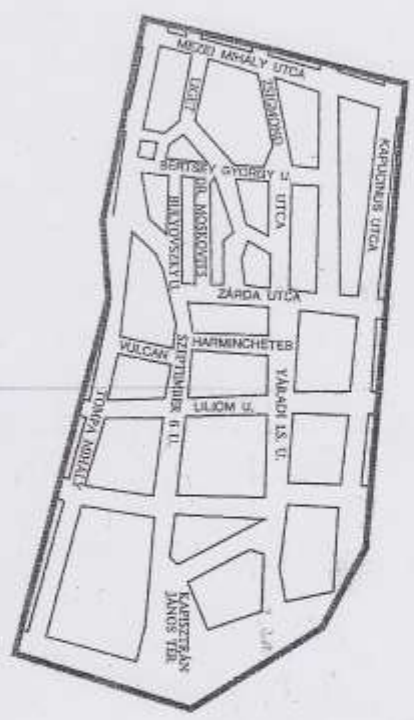
3

אנשים
אנשים
שב בין
שמילאו
לחשיב
5

A NAGYVÁRADI GETTÓ TERÜLETE

- 11. 11. Útca
- 12. Útca
- 13. Útca
- 14. Útca
- 15. Útca
- 16. Útca
- 17. Útca
- 18. Útca
- 19. Útca
- 20. Útca
- 21. Útca
- 22. Útca
- 23. Útca
- 24. Útca
- 25. Útca
- 26. Útca
- 27. Útca
- 28. Útca
- 29. Útca
- 30. Útca
- 31. Útca
- 32. Útca
- 33. Útca
- 34. Útca
- 35. Útca
- 36. Útca
- 37. Útca
- 38. Útca
- 39. Útca
- 40. Útca
- 41. Útca
- 42. Útca
- 43. Útca
- 44. Útca
- 45. Útca
- 46. Útca
- 47. Útca
- 48. Útca
- 49. Útca
- 50. Útca
- 51. Útca
- 52. Útca
- 53. Útca
- 54. Útca
- 55. Útca
- 56. Útca
- 57. Útca
- 58. Útca
- 59. Útca
- 60. Útca
- 61. Útca
- 62. Útca
- 63. Útca
- 64. Útca
- 65. Útca
- 66. Útca
- 67. Útca
- 68. Útca
- 69. Útca
- 70. Útca
- 71. Útca
- 72. Útca
- 73. Útca
- 74. Útca
- 75. Útca
- 76. Útca
- 77. Útca
- 78. Útca
- 79. Útca
- 80. Útca
- 81. Útca
- 82. Útca
- 83. Útca
- 84. Útca
- 85. Útca
- 86. Útca
- 87. Útca
- 88. Útca
- 89. Útca
- 90. Útca
- 91. Útca
- 92. Útca
- 93. Útca
- 94. Útca
- 95. Útca
- 96. Útca
- 97. Útca
- 98. Útca
- 99. Útca
- 100. Útca

שטח הגטו בעיר Nagyváradi במאי 1944
 הכולל את בית הכנסת הגדול (שימש כמחסן בזמן הגטו),
 בית הכנסת של חסידי ויזניץ (שימש כחדר מתיים)
 ואת שרידי הקהילה היהודית (שימשו כמפקדה של הלנדראים).
 שמות הרחובות שזו מאז 3 פעמים. הגטו היה קיים כחודש ימים.

P31

APPENDIX G-1

השחרור

למחרת בבוקר, ה-11 באפריל 1945, היתה אזעקה בגלל התקפות אוויר. מטוסים טסו בגובה נמוך מעל המחנה. קבוצת "קאמר" ואחרים התיישבו על מגרש המסדרים במחנה הקטן, בצורת האותיות SOS, כדי שהמטוסים יראו אותם. כבר שבועות שמענו רעם תותחים, בעיקר בלילות, אבל הפעם כבר שמענו זריות קרובות. האזעקה נמשכה. בשעות הבוקר אנשי המחנה של המחנה חילקו ביניהם כמות קטנה של נשק שאספו במשך השנים והחלו לירות לכיוון השער הראשי. חיילי האס-אס פחדו להיכנס למחנה וחיכו להיגבורת, כך שהמחנה היה כבר משוחרר מבפנים, אבל סביב עדיין שלטו חיילי האס-אס. בסביבות הצהריים התחילו לראות חיילי אס-אס ששמרו במגדלי שמירה מסביב למחנה, מתחילים לעזוב את המגדלים, עם מזוודות ותרמילים. זה היה סימן שהשחרור קרוב.

אחרי זמן מה ראיתי בתחתית המדרון טנק מתקרב ועולה על גדר התחיל, נוטע לאורכה והורס קטע גדול של הגדר על ידי שבירת עמודי הבטון. מעל הצריפים כבר התנוססו משעות הבוקר סמרטוטים לבנים. כך הגיע השחרור.

האנשים שמחו, אבל לא יכלו לקפוץ או להשתולל. מסביב על האדמה שכבו אלפי מתים או חולים, מפני שבזמן פינוי האנשים מהצריפים על ידי הגרמנים, חלק מהאנשים נשכבו על הארץ, כי לא היו מסוגלים ללכת, או כי חשבו שיוכלו להימלט מהפינוי. חיילי האס-אס בדקו בעזרת סיגניות בעזרת שהצמידו לפניהם של השוכבים, אם הם מעמידים פנים או לא. אז, בעזרת מכות, הקימו אותם, אלא שרובם פשוט לא יכלו לקום מרוב חולשה. כך שכבו ימי שלמים על הארץ עד שנפטרו.

אחרי השחרור, הדבר הראשון שעשו החיילים האמריקאים היה לעבור מאדם לאדם, ולבדוק מי חי ומי מת. את החיים לקחו באלונקות לאמבולנסים ואת המתים אספו יותר מאוחר. אני התחלתי ללכת לכיוון שער המחנה. חיילים אמריקאים שמרו על השער ולא נתנו לצאת. הלכתי למקום הפריצה, אבל גם שם שמר. אחרי שנאספו כמה מאות אנשים התחילו כולם לפתע ללכת דרך הנדר ההרוסה. החיילים האמריקאים לא היתה ברירה אלא לוותר, ואנחנו יצאנו. הלכתי לבנייני המגורים של האס-אס לחפש אוכל. מצאתי רק פרוסת לחם, ואז ראיתי שבויי מלחמה רוסים שהיו במחנה, גוררים שקים מלאים ביסקוויטים יבשים גדולים. הלכתי בכיוון שלהם ומצאתי מחסן מלא לברסם בשיניים, תוך שאני חוזר לצריף שלי. מאוחר יותר סיפרו שהביסקוויטים היו עשויים מקפה עצמות של אנשים שנשרפו, והיו מיועדים לפיטום חזירים.

מאוחר יותר הסתובבתי בין המחטנים של הציוד הגרמני בשטח שמוחזק למחנה. באחד המחטנים מצאתי מדם גרמניים עשויים עור, שייצרו שם עבור

את כל
ש
המסדרים
הוא
הקאמר
המסדר
השער
הזוהר
המגורים
החבר
הצריפות
1945
שם
הזוהר
המגורים
החבר
הצריפות
הוא
המגורים
החבר
הצריפות
הוא

אחרי שהאנשים נסדו על הפרק, ולכל אחד צדור סטן שמותר היה לו להביא, נאמר להם למסור את כל הציוד המיועד...

APPENDIX G-2

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26

חיל השייכון הגרמני. לבשתי מדים מעל הבגדים שלי, אבל גם כך הם היו גדולים מדי. אחרי זמן מה, כאשר עברתי בין הצריפים בחזרה לצריף שלי, הקיפו אותי מספר שבויי מלחמה רוסיים שגם הם היו במחנה בוכנולד וציוו עלי לחסיד את הבגדים ולמסור להם. תחילה התנגדתי, אבל הם איימו שייקחו ממני כנחו, אז ויתרתי ומסרתי להם את המדים. השבויים הרוסיים גילו שמדד העור האלה מתאימים להם והפשיטו כל מי שהיו לו מדים מעור ולא היה רוסי.

בשעות הערב קיבלנו אוכל בפעם הראשונה. זה כלל ליטר תפוחי אדמה מבושלים בקליפתם וחצי ליטר בשר גולש. התחלתי לאכול, אבל לא יכולתי לגמור. עשיתי הפסקה ושוב התחלתי לאכול. אחרי מספר שעות הרגשתי רע. למחרת קיבלנו כל אחד חצי נקניק ולחם שלם. לא אכלתי מהנקניק. גם קיבלנו אורז מבושל בחלב. מספר אנשים נפטרו אחרי הארוחה הראשונה.

אחרי יומיים העלו אותנו למגורי האס-אס לשעבר. קיבלנו בגדי אסיסים חדשים. ריססו אותנו ב-DDT והתחילו למרוד חום לכל אחד. אני הרגשתי שיש לי חום כבר מספר ימים, עוד לפני השחרור, אבל לא יכולתי לעשות דבר נידון. אחרי מדידת החום בדק אותי רופא, אסיר לשעבר, ואמר שאני צריך לעלות לקומה העליונה של הבניין, שם ירכזו את כל החולים. עליתי לשם ושכבתי שישה שבועות חולה כטיפוס הבהרות. בימים הראשונים לשהייתי בבית החולים הציגו אותי בפני מבקרים שונים (כנראה רופאים צבאיים אמריקאים). מאחר שהייתי "מוולמך", עור ועצמות, על ישבני לא היה בשר כלל, כך שלא יכולתי לשבת על כוסא, יכולתי רק לשכב או לעמוד (כנראה נראיתי כמו ילד בין 10 ו-15 למרות שהייתי כבר בן 15). קיבלנו תרופות, מנות דם ואוכל טוב שכלל בנוסף לבשר גם לימון אחד כל יום וחצי כוס יין אדום. את התרופות והמצרכים קיבלנו ממחסני הצבא האמריקאי. את המקיד האחרית מילאו מתנדבים יהודיים מהמשוחררים של המחנה והיילים שבוי מלחמה גרמניים. כל השבויים טענו שבזמן המלחמה היו בצבא הגרמני רק חיובשים אחרי שישה שבועות הפך כל בית החולים להיות מקום מגורי קבע, וחיכינו להחזרתנו הביתה. במשך הזמן ביקרתי בשטח המחנה, במחצבה, בבתי המלאכה העזובים, בקרמטוריום ובעיר ווימאר.

אחרי כחודשיים הרכיבו מהצעירים שלוש קבוצות. קבוצה אחת נסעה לצרפת, קבוצה שנייה היתה מיועדת לנסוע לארץ ישראל והקבוצה השלישית חזרה לארץ מוצאם של הצעירים. אני החלטתי לחזור לעיר שלי זמנית, מאחר שלא ידעתי שום דבר על איש ממשפחתי.

בחודש אוגוסט 1945, העלו אותנו על משאיות של הצבא האמריקאי. נסענו עד לעיר פילזן שבצ'כוסלובקיה, ומשם ברכבת מיוחדת שהיתה מורכבת מקרונות בית חולים של הצבא הרוסי ומקרונות דואר שלנו. אחרי נסיעה של שבועיים הגענו לעיר הולדתי, ורק שם נדעו לי קורות הסוף של כל אחד מהמשפחה שלי מפי דודי, שהגיע לעיר מספר שבועות לפני. דודי, עמנואל בראון (האח של אמי) פירט לי את סופם המר של כל אחד מבני המשפחה הקרובים והרחוקים. לא

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26

P33

APPENDIX G-3

יכולתי לבכות, רק ירדו לי דמעות. כנראה ראיתי יותר מידי מתיים ונרצחים בשנה האחרונה, והייתי מוכן לגרוע ביותר.

הוא סיפר לי את סופו של מחנה רימסדורף. עם התקרבות החזית פונה המחנה בתליכה לכיוון מזרח. בדרך ירו חיילי אס-אס בכל מי שלא היה מסוגל ללכת. כך הוא הגיע למחנה טרוינשטאט, ושם שוחרר על ידי הצבא הרוסי. אחרי מספר ימים, הוא תפס טרנס על רכבת בית החולים של הצבא הרוסי, והגיע בחזרה לעיר אורדיה-מארה. חמש שנים אחרי כן הגיע דודי לארץ כעולה חדש עם אשתו. הם נפטרו בכפר סבא.

אני הגעתי ארצה ב-21 בינואר 1951 כדי להתחיל חיים חדשים ולא לשכוח את החיים הקודמים.

הם היו
ה שלי
ד יצאו
שיקחו
ו שמתי
ז חיסן.
אדמה
יכולתי
לתי רע
קיימנו
שירים
הרגשתי
ות דבר
מי צריך
ה לשם
שהייתי
בבאיים
ה כשר
(כנראה
ג מנות
ו אדום.
הפקוד
ז שבתי
מי רק
הי סבע,
ה בבתי
לכרמת,
ת חזרה
הר שלא
סענו עד
סקרנות
בבעיים
חה שלי
של אמי)
הם. לא

הקדמה

ישראל לזר

ספר זה הינו המשך של הספר הקודם שכתבתי בסיוע יד-רשם, "זיכרונות מהשואה 1944-1945", שיצא לאור בשנת 2003, בו תיארתי את הקורות של משפחתי במהלך מלחמת העולם השנייה. דפים אלו נכתבו על בני משפחתי הקרובים והרחוקים, וחברים מתקופת ילדותי. אני מקווה, שהם ישמשו כאות זיכרון לבני משפחתי שניספו בשואה בצורות שונות והיו מצבת זיכרון עבור הניספים שאין להם מצבה מאבן.

לאבי היו שתי אחיות, ולאימי ארבעה אחים ואחיות. כולם היו בעלי משפחות. היו לי גם סבתא וסבא. בסך הכל הגיעו עשרים ושש נפשות למחנה ההשמדה אושוויץ. מספר זה כולל את אימי, אבי ואת אחי בן השתיים-עשרה. מתוך המספר הזה חזרנו שלושה אנשים.

עבור הניספים מלאתי גם טפסים ברשימת "דפי עד" במוסד "יד-ושם".

מאחר ואני העד האחרון מתקופה זו, וכעת בן 74 (שנת 2004), השתדלתי לדייק בתיאור הפרטים ולספר כל מה שחוויתי בעצמי ממקור ראשון. כתבתי על כל משפחה מספר שורות עבור בני המשפחה שנשארו בחיים, ועבור הדורות שנולדו אחרי השואה.

אני חפץ שספר זה יינתן לכל בני המשפחה שחיים, ויעבור מדור לדור.

בקיצור תיאור הקורות אותי אחרי המלחמה:

אחרי שחרורי ממחנה הריכוז בוכנוולד, ב-11 באפריל 1945, חזרתי לעיר מולדתי. רק אז נודע לי סופם המר של יתר בני משפחתי.

התחלתי ללמוד מקצוע.

ב-1947 הצטרפתי להכשרה של ארגון הנוער הציוני בני עקיבא.

ב-1949 פיזרו השלטונות הרומניים את ההכשרות הציוניות.

רק בשנת 1951 הצלחתי להגיע לארץ ישראל באונייה "סרנסילבניה".

ב"טיעוד העלייה" בחיפה נשלחתי לכפר סבא.

מספר חודשים לאחר מכן למדתי באולמן לעברית בקיבוץ תל יוסף. כשסיימתי את האולמן ב-15 במאי 1952, התגייסתי לצה"ל ב-18 במאי 1952. היום אני גימלאי צה"ל, אחרי שלושים ואחת וחצי שנות שירות בחיל האוויר כמכונאי מטוסי סילון.

אני נשוי, אב לארבעה ילדים וסב לארבעה נכדים.

הספר יחריטת הספר נעשתה על ידי בתי, ורד-רוז, והדגהה נעשתה בידי בני, אהרון.

ישראל לזר

קרית מוצקין [יוני, 2004]